

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ
ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКИЙ ПАЛАЦ ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ
ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання міської
координаційної ради з питань
професійного розвитку
педагогічних працівників

від 15.08.2024 № 3

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Департаменту освіти
Харківської міської ради

від 20.08.2024 № 113

СХВАЛЕНО

Протокол засідання
педагогічної ради КЗ ХПДЮТ
від 06.06.2024 № 3

Навчальна програма з позашкільної освіти
соціально-реабілітаційного напрямку
«Ліплення з глини «Дивосвіт»
Початковий, основний рівні
3 роки навчання

Автор:

Кулеш Лариса Віталіївна – керівник гуртка «Ліплення з глини «Дивосвіт» комунального закладу «Харківський Палац дитячої та юнацької творчості Харківської міської ради Харківської області».

Рецензент:

Векленко Олег Анатолійович – професор кафедри графічного дизайну Харківської державної академії дизайну і мистецтв.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

На сьогоднішній день дуже важливо своєчасно виявити і розвинути творчі здібності дитини та створити умови для її успішної соціалізації. Розробка даної навчальної програми обумовлена високим інтересом дітей до занять ліпленням, тому що через цей вид діяльності вихованці мають змогу не тільки швидко та просто виготовити собі іграшки, алей виразити власний емоційний стан та ставлення до навколишнього світу.

Надана навчальна програма реалізується у гуртку соціально-реабілітаційного напрямку та спрямована на вихованців віком від 4 до 10 років.

Метою програми «Ліплення з глини «Дивосвіт» є створення умов для творчого розвитку дітей засобами ліпленням з природного матеріалу – глини.

Основні завдання навчальної програми полягають у формуванні наступних компетентностей:

- *пізнавальної*, яка орієнтована на ознайомлення здобувачів освіти з основними прийомами, техніками ліплення та декорування поверхні глиняних виробів; поглиблення знань про культуру та ремесла України, історію ліпної іграшки та традиції, пов'язані з виникненням гончарства;
- *практичної*, яка забезпечує розвиток дрібної моторики та координацію руху рук, сенсорних здібностей, спостережливості, зорової пам'яті; формування вміння вихованців виконувати глиняні декоративні, ужиткові та гончарні вироби;
- *творчої*, яка передбачає розвиток творчого потенціалу та уяви, здатності проявляти творчу ініціативу у процесі ліплення виробів;
- *соціальної*, яка сприяє формуванню емоційного інтелекту та позитивних якостей особистості (працелюбності, самостійності, відповідальності); вихованню почуття патріотизму та підвищенню рівня соціальної активності.

Навчання за програмою розраховано на 3 роки:

початковий рівень (1 рік навчання) – 144 год. на рік, 4 год. на тиждень;

основний рівень (1-й рік навчання) – 144 год. на рік, 4 год. на тиждень,

або 216 год. на рік, 6 год. на тиждень;

основний рівень (2-й рік навчання) – 144 год. на рік, 4 год. на тиждень,

або 216 год. на рік, 6 год. на тиждень;

Навчальне навантаження в групах основного рівня встановлюється, в залежності від віку вихованців та рівня їх підготовки до засвоєння навчального матеріалу.

Програма початкового рівня навчання має за мету сформувати інтерес до занять ліпленням, розвивати здатність емоційно реагувати на різноманітні прояви естетичного у навколишньому середовищі, сприяти розвитку дрібної моторики. На даному етапі діти знайомляться з основними властивостями глини, назвами інструментів, оволодівають прийомами ліплення, вчаться утворювати різні форми, з'єднувати деталі, загладжувати поверхню, виконувати нескладні глиняні іграшки з окремих частин. Заняття гуртка на цьому рівні проводяться в ігровій формі, що захоплює дітей, формує бажання займатися ліпленням.

У групах основного рівня навчання гуртківці знайомляться з технологією підготовки глини до ліплення, оволодівають основами технік «Ліплення з пластику», «Ліплення з цілого шматка», «Спірально-джугова техніка» та закріплюють техніку «Ліплення з окремих частин». На даному етапі відбувається розвиток і поглиблення здатності до продуктивної творчої діяльності, формування у вихованців художньо-естетичного ставлення до дійсності. Значна увага приділяється знайомству з традиціями гончарства в Україні. Діти знайомляться з назвами традиційного українського посуду та ліпних іграшок, пов'язаних з ними прислів'їв, приказок, притч, казок. У гуртківців розвивається вміння самостійно визначати зміст ліплення.

Групи основного рівня комплектуються з вихованців, що засвоїли програму початкового рівня і оволоділи основними уміннями та навичками. До груп основного рівня, можуть зараховуватися діти, які пройшли спеціальну підготовку за напрямом роботи гуртка або вихованці, які проявляють стійкий

інтерес та здібності до занять ліпленням, після попередньої співбесіди з педагогом.

Програма передбачає послідовний перехід від простих завдань до складних, з поступовим удосконаленням практичних навичок та поглибленням теоретичних знань. Основними принципами організації освітнього процесу є принцип урахування вікових та індивідуальних особливостей гуртківців. Форма проведення занять – групова. Методи роботи добираються відповідно до вікових психологічних особливостей вихованців. Формами контролю за результативністю є підсумкові заняття та огляди творчих робіт дітей.

Початковий рівень

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Т Е М А	Кількість годин		
		теоретич них	практич них	усього
1.	Вступ	1	1	2
2.	Основні прийоми ліплення	10	10	20
3.	Ліплення овочів, фруктів, грибів	6	6	12
4.	Глиняна іграшка	8	8	16
5.	Новорічні сувеніри	6	8	14
6.	Ліплення простого натюрморту	6	6	12
7.	Виконання декоративних пластин	12	12	24
8.	Ліплення іграшки за мотивами народних казок (мультфільмів)	20	22	42
9.	Підсумок	-	2	2
	Разом:	69	75	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Знайомство з дітьми. Мета, завдання гуртка на рік, техніка безпеки у закладі позашкільної освіти та на заняттях гуртка. Знайомство з глиною як природним матеріалом. Самостійна підготовка та організація робочого місця.

Практична частина. Визначення фізичних властивостей глини на основі тактильних відчуттів, спостереження, досліду.

2. Основні прийоми ліплення (20 год.)

Теоретична частина. Основні прийоми ліплення: розкочування глини прямими і круговими рухами, сплющення, згинання та ін. Розподіл глини на частини однакового розміру. Формування навичок виконання нескладних геометричних форм: куля, овал, диск, конус, куб за допомогою прийомів ліплення. Розпис гуашшю.

Практична частина. Ліплення цукерок, кульок, бубликів, кубиків та інш.

3. Ліплення овочів, фруктів, грибів (12 год.)

Теоретична частина. Ліплення предметів, що складаються з двох частин. Розподіл глини на частини, різні за розміром. Придання кожній частині необхідної форми. З'єднання частин форми за допомогою стеки. Загладжування поверхні виробів. Відображення у ліпленні характерних особливостей форми виробу. Розпис виробів.

Практична частина. Ліплення овочів, фруктів, грибів.

4. Глиняна іграшка (16 год.)

Теоретична частина. Ліплення предметів, що складаються з декількох частин. Розподіл глини на частини різні та однакові за розміром. Виконання форм: овал, куля, паралелепіпед, куб, диск, конус. З'єднання та опрацювання форми за допомогою різних прийомів. Розпис виробів.

Практична частина. Ліплення ляльки - неваляйки, риби, машинки, птаха.

5. Новорічні сувеніри (14 год.)

Теоретична частина. Виконання образів новорічних героїв. Ліплення фігури людини: форма, розташування та пропорції частин. Ліпний декор. Новорічна виставка – свято.

Практична частина. Ліплення новорічних сувенірів.

6. Ліплення простого натюрморту (12 год.)

Теоретична частина. Поняття про натюрморт як зображення предметів певного об'єму, форми тощо. Аналіз та співставлення предметів з найпростішими геометричними фігурами. Поняття про композицію: велике, середнє, мале. Порівняння предметів між собою за розміром. Закріплення прийомів ліплення та розпису.

Практична частина. Ліплення простого натюрморту.

7. Виконання декоративної пластини (24 год.)

Теоретична частина. Виготовлення глиняної основи. Нанесення малюнку. Накладання глини відповідно до малюнка. Загладжування поверхні пластини. Підбір фарб та розпис виробу.

Практична частина. Ліплення декоративних пластин «Метелик», «Виноград», «Золота рибка», «Квітка».

8. Ліплення іграшок за мотивами народних казок (мультфільмів) (42 год.)

Теоретична частина. Виконання казкових образів. Розподіл глини на частини. Вибір прийомів ліплення. Формування окремих частин. З'єднання частин. Ретельне опрацювання фігури. Відображення у ліпленні характерних ознак образів. Розпис.

Практична частина. Ліплення героїв казки «Курочка Ряба», «Колобок».

9. Підсумок (2 год.)

Виставка кращих робіт. Свято у гуртку.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців мають бути сформовані компетентності:

пізнавальна: мають знати властивості глини як природного матеріалу, назви інструментів, необхідних для роботи з глиною, основні прийоми

ліплення, назви геометричних фігур (трикутник, коло, квадрат, прямокутник) та форм (куля, конус, куб, диск, паралелепіпед).

практична: мають вміти обережно та охайно працювати з природним матеріалом – глиною та інструментами, ділити глину на частини різні та однакові за розміром, утворювати різні форми, з'єднувати окремі деталі, загладжувати поверхню виробу, розписувати поверхню іграшки фарбами.

творча: мають набути таких вмінь, що дозволяють ліпити нескладні глиняні вироби з окремих частин глини, які можна застосовувати під час гри, розповідати про особливості форми та декору поверхні іграшки.

соціальна: мають набути досвід емоційної мобільності, умінню адаптуватись, взаємодії у дитячому колективі, самостійно організувати та прибрати своє робоче місце під час роботи у гуртку.

Основний рівень, перший рік навчання **НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

№ з\п	Т Е М А	Кількість годин		
		теоретич них	практич них	усього
1.	Вступ	1	1	2
2.	Основні прийоми ліплення	2	6	8
3.	Декоративна іграшка	10	32	42
4.	Новорічні сувеніри	4	12	16
5.	Декоративний посуд	4	8	12
6	Камерно-кишенькова пластика	5	15	20
7	Українська іграшка	10	32	42
8	Підсумок	-	2	2
	Разом:	36	108	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Знайомство з програмним змістом гуртка на рік. Техніка безпеки у закладі позашкільної освіти та на заняттях гуртка. Розширення знань про глину як природний матеріал: види, призначення, місця знаходження у природі. Уміння правильно організовувати своє робоче місце. Технологія підготовки сировинного матеріалу - глини для ліплення.

Практична частина. Підготовка глиняного матеріалу до ліплення під керівництвом педагога.

2. Основні прийоми ліплення (8 год.)

Теоретична частина. Основні прийоми ліплення: розкочування глини прямими і круговими рухами, сплюснення, згинання та ін. Розподіл глини на частини однакові за розміром. Закріплення навичок виконання геометричних форм: куля, овал, диск, куб, конус, паралелепіпед за допомогою прийомів ліплення. Прийом ліплення - витягування. Розпис.

Практична частина. Ліплення геометричних тіл, виконання виробів з використанням прийому витягування.

3. Декоративна іграшка (42 год.)

Теоретична частина. Ознаки форми та розпису. Перегляд і аналіз аналогів, ілюстраційного матеріалу. Ліплення з суцільного шматка та частин. Техніка «Ліплення з пласти». Розпис іграшки. Ґрунтування. Кольорове рішення - використання трьох кольорів. Елементи розпису - крапки, кола, смужки.

Практична частина. Ліплення півника, коника, барині.

4. Новорічний сувенір (16 год.)

Теоретична частина. Ліплення новорічних сувенірів. Техніка «Ліплення з пласти». Ліплення з суцільного шматка та окремих частин. Розпис. Новорічна виставка - свято.

Практична частина. Ліплення новорічних сувенірів, різдвяних дзвоників.

5. Декоративний посуд (12 год.)

Теоретична частина. «Спірально-джгутова» техніка. Виконання нескладних форм. Нарощування заданого об'єму. Загладжування поверхні зразка. Виконання додаткових частин. Розпис поверхні.

Практична частина. Ліплення чашки та миски та ін.

6. Камерно - кишенькова пластика (20 год.)

Теоретична частина. Виконання ліпних прикрас. Декоративна фактура. Елементи орнаменту (кульки, крапинки). Ліпний та різний декор.

Практична частина. Ліплення кулонів, медальйонів, намиста, оберегів, брелоків.

7. Українська іграшка (42 год.)

Теоретична частина. Визначальні ознаки форми та розпису. Перегляд і аналіз аналогів та ілюстраційного матеріалу. Ліплення з суцільного шматка. Стилізовані образи звірів, людей. Ліпне та різне декорування поверхні. Розпис. Кольорова гама 3-4 кольорів. Елементи розпису.

Практична частина. Ліплення птаха, козлика, лева, свинки.

8. Підсумок (2 год.)

Виставка кращих робіт. Свято у гуртку.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з\п	Т Е М А	Кількість годин		
		теоретич них	практич них	усього
1.	Вступ	1	2	3
2.	Основні прийоми ліплення	4	8	12
3.	Декоративна іграшка	21	42	63
4.	Новорічні сувеніри	7	17	24
5.	Декоративний посуд	6	12	18
6	Камерно-кишенькова пластика	10	20	30
7	Українська іграшка	21	42	63
8	Підсумок	-	3	3

№ з\п	Т Е М А	Кількість годин		
		теоретич них	практич них	усього
	Разом:	70	146	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Теоретична частина. Знайомство з програмним змістом гуртка на рік. Техніка безпеки в закладі позашкільної освіти та на заняттях гуртка. Розширення знань про глину як природний матеріал: види, призначення, місця знаходження у природі. Уміння правильно організовувати своє робоче місце. Технологія підготовки сировинного матеріалу - глини для ліплення.

Практична частина. Підготовка глиняного матеріалу до ліплення під керівництвом педагога.

2. Основні прийоми ліплення (12 год.)

Теоретична частина. Основні прийоми ліплення: розкочування глини прямими і круговими рухами, сплющення, згинання та ін. Розподіл глини на частини однакові за розміром. Закріплення навичок виконання геометричних форм: куля, овал, диск, куб, конус, паралелепіпед за допомогою прийомів ліплення. Прийом ліплення - витягування. Розпис.

Практична частина. Ліплення геометричних тіл, виконання виробів з використанням прийому витягування.

3. Декоративна іграшка (63 год.)

Теоретична частина. Ознаки форми та розпису. Перегляд і аналіз аналогів, ілюстраційного матеріалу. Ліплення з суцільного шматка та частин. Техніка «Ліплення з пласти». Розпис іграшки. Ґрунтування. Кольорове рішення - використання трьох кольорів. Елементи розпису - крапки, кола, смужки.

Практична частина. Ліплення півника, коника, барині.

4. Новорічний сувенір (24 год.)

Теоретична частина. Ліплення новорічних сувенірів. Техніка «Ліплення з пластику». Ліплення з суцільного шматка та окремих частин. Розпис. Новорічна виставка - свято.

Практична частина. Ліплення новорічних сувенірів, різдвяних дзвоників.

5. Декоративний посуд (18 год.)

Теоретична частина. «Спірально-джгутова» техніка. Виконання нескладних форм. Нарощування заданого об'єму. Загладжування поверхні зразка. Виконання додаткових частин. Розпис поверхні.

Практична частина. Ліплення чашки та миски та ін.

6. Камерно - кишенькова пластика (30 год.)

Теоретична частина. Виконання ліпних прикрас. Декоративна фактура. Елементи орнаменту (кульки, краплинки). Ліпний та різний декор.

Практична частина. Ліплення кулонів, медальйонів, намиста, оберегів, брелоків.

7. Українська іграшка (63 год.)

Теоретична частина. Визначальні ознаки форми та розпису. Перегляд і аналіз аналогів та ілюстраційного матеріалу. Ліплення з суцільного шматка. Стилізовані образи звірів, людей. Ліпне та різне декорування поверхні. Розпис. Кольорова гама 3-4 кольорів. Елементи розпису.

Практична частина. Ліплення птаха, козлика, лева, свинки.

8. Підсумок (3 год.)

Виставка кращих робіт. Свято у гуртку.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Т Е М А	Кількість годин		
		теоретич них	практичн их	усьо го
1.	Вступ	1	1	2

2.	Основні прийоми ліплення та техніки	4	12	16
3.	Малий пластичний об'єм	10	20	30
4.	Новорічні сувеніри	6	10	16
5.	Тематичні композиції	14	26	40
6.	Український посуд	8	16	24
7.	Ліплення за задумом	4	10	14
8.	Підсумок	-	2	2
	Разом:	47	97	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Теоретична частина. Знайомство з програмним змістом гуртка на рік. Техніка безпеки у закладі позашкільної освіти та на заняттях гуртка. Закріплення знань про глину як природний матеріал. Правила користування матеріалом та інструментами. Технологія підготовки глини до ліплення. Знайомство зі способами визначення придатності глини до ліплення.

Практична частина. Визначення придатності глини різних видів до ліплення під керівництвом педагога.

2. Основні прийоми і техніки ліплення (16 год.)

Теоретична частина. Прийоми ліплення. Техніка «Ліплення з окремих частин». Техніка «Ліплення із суцільного шматка». Техніка ліплення «Спирально-джугова». Техніка «Ліплення з пласти». Декорування поверхні.

Практична частина. Ліплення нескладних зразків за допомогою даних технік.

3. Малий пластичний об'єм (30 год.)

Теоретична частина. Техніка ліплення «Спирально-джугова». Ліплення з суцільного шматка. Порожня форма. Склеювання окремих частин. Декоративне доповнення з образами звірів. Декоративна фактура. Елементи народного орнаменту.

Практична частина. Ліплення підставки для пензликів, скарбничок, сільничок, підсвічників.

4. Новорічний сувенір (16 год.)

Теоретична частина. Техніка «Ліплення з пласти». Ліплення з суцільного шматка. Ескіз зразка. Декоративна фактура. Розпис. Новорічна виставка – свято.

Практична частина. Ліплення сувенірів (стилізованих іграшок-символів року), ялинкових прикрас.

5. Тематичні композиції (40 год.)

Теоретична частина. Знайомство з українськими національними традиціями та святами. Ескіз композиції та виконання. Технологія ліплення окремих складових композиції. Застосування різноманітних технік ліплення та декору. Оформлення композиції.

Практична частина. Сюжетне ліплення композиції за мотивами народних свят та обрядів.

6. Український посуд (24 год.)

Теоретична частина. Виконання декоративного посуду за допомогою різних технік ліплення. Техніка «Формування на болванці». Декоративне доповнення образами звірів. Ліпний та різний декор поверхні. Елементи декору. Розпис за ескізом.

Практична частина. Ліплення миски («Спірально-джгутова» техніка), горщика (Техніка «Ліплення з цілого шматка»), кухлика – півника (техніка «Ліплення з пласти»), тарілки (Техніка «Формування на болванці").

7. Ліплення за задумом (14 год.)

Теоретична частина. Виконання нескладних виробів на вибір. Вибір техніки та прийомів ліплення. Ескіз композиції форми та розпису.

Практична частина. Ліплення сувенірів, посуду та інших виробів на вибір.

8. Підсумок (2 год.)

Виставка кращих робіт. Свято у гуртку.

Основний рівень, другий рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Т Е М А	Кількість годин		
		теоретич них	практичн их	усьо го
1.	Вступ	1	2	3
2.	Основні прийоми ліплення та техніки	8	16	24
3.	Малий пластичний об'єм	15	30	45
4.	Новорічні сувеніри	8	16	24
5.	Тематичні композиції	20	40	60
6.	Український посуд	12	24	36
7.	Ліплення за задумом	7	14	21
8.	Підсумок	-	3	3
	Разом:	71	145	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Теоретична частина. Знайомство з програмним змістом гуртка на рік. Техніка безпеки у закладі позашкільної освіти та на заняттях гуртка. Закріплення знань про глину як природний матеріал. Правила користування матеріалом та інструментами. Технологія підготовки глини до ліплення. Знайомство зі способами визначення придатності глини до ліплення.

Практична частина. Визначення придатності глини різних видів до ліплення під керівництвом педагога.

2. Основні прийоми і техніки ліплення (24 год.)

Теоретична частина. Прийоми ліплення. Техніка «Ліплення з окремих частин». Техніка «Ліплення із суцільного шматка». Техніка ліплення «Спирально-джугова». Техніка «Ліплення з пласти». Декорування поверхні.

Практична частина. Ліплення нескладних зразків за допомогою даних технік.

3. Малий пластичний об'єм (45 год.)

Теоретична частина. Техніка ліплення «Спірально-джугова». Ліплення з суцільного шматка. Порожня форма. Склеювання окремих частин. Декоративне доповнення з образами звірів. Декоративна фактура. Елементи народного орнаменту.

Практична частина. Ліплення підставки для пензликів, скарбничок, сільничок, підсвічників.

4. Новорічний сувенір (24 год.)

Теоретична частина. Техніка «Ліплення з пласти». Ліплення з суцільного шматка. Ескіз зразка. Декоративна фактура. Розпис. Новорічна виставка – свято.

Практична частина. Ліплення сувенірів (стилізованих іграшок-символів року), ялинкових прикрас.

5. Тематичні композиції (60 год.)

Теоретична частина. Знайомство з українськими національними традиціями та святами. Ескіз композиції та виконання. Технологія ліплення окремих складових композиції. Застосування різноманітних технік ліплення та декору. Оформлення композиції.

Практична частина. Сюжетне ліплення композиції за мотивами народних свят та обрядів.

6. Український посуд (36 год.)

Теоретична частина. Виконання декоративного посуду за допомогою різних технік ліплення. Техніка «Формування на болванці». Декоративне доповнення образами звірів. Ліпний та різний декор поверхні. Елементи декору. Розпис за ескізом.

Практична частина. Ліплення миски («Спірально-джугова» техніка), горщика (Техніка «Ліплення з цілого шматка»), кухлика – півника (техніка «Ліплення з пласти»), тарілки (Техніка «Формування на болванці").

7. Ліплення за задумом (21 год.)

Теоретична частина. Виконання нескладних виробів на вибір. Вибір техніки та прийомів ліплення. Ескіз композиції форми та розпису.

Практична частина. Ліплення сувенірів, посуду та інших виробів на вибір.

8. Підсумок (3 год.)

Виставка кращих робіт. Свято у гуртку.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ.

У вихованців мають бути сформовані компетентності:

пізнавальна: мають знати способи визначення придатності глини до ліплення, технологію підготовки глини різних видів, основні техніки ліплення та декорування поверхні виробів, національні традиції і обряди України та свого регіону.

практична: мають вміти підготувати будь-який вид глини до ліплення, виконувати різноманітні вироби з використанням основних технік ліплення, поєднувати у декоруванні рельєф та розпис, застосовувати отриманні знання та навички у повсякденному житті.

творча: мають набути таких вмінь, що дозволяють самостійно намічати зміст ліплення, складати технологію виготовлення виробу, обирати техніку ліплення та спосіб декорування поверхні, поєднувати ліпні вироби у змістовні композиції.

соціальна: мають набути досвід взаємодії та спілкуванні з однолітками у колективі, поважати думку та творчі рішення інших, самостійно виражати ідеї та відстоювати власну думку.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

- 1.Бровченко А.В. Маленький митець / А. В. Бровченко. – К., 2013. – 19 с.
- 2.Горошко Н.А. Зображувальна діяльність у дошкільному закладі / Н.А. Горошко. – Х. : Модем, 2007. – 208 с.
- 3.Дорошенко Т.Н. Вироби з кераміки / Т.Н. Дорошенко. – Харків: Фолио, 2007. – 221 с.

- 4.Легенький Ю.Г. Мистецтво, народжене вогнем / Ю.Г. Легенький. - Київ, 1980. – 140 с.
- 5.Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі / Л.М. Масол. - Х., 2001. – 110с.
- 6.Микитчук В.И. Руками сільського умільця / В.И. Микитчук. - Киев, 1989. – 134 с.
7. Про внесення змін до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах : Наказ МОН України від 08.12.2008 р. № 1123.
12. Про позашкільну освіту: Закон України від 22.06.2000 р. № 1841-III : станом на 22 травня 2021 р.
- 9.Рисцов В.К. При гончарному крузі / В.К. Рисцов. - Київ, 1987. – 76 с.
- 10.Русова С. Образотворча діяльність дітей / С. Русова. – К., 2013. – 29 с.
- 11.Святелик З.І . Вчимо дітей ліпити / З.І. Святелик. - Київ, 1989. - 85 с.
- 12.Фесенко.Л.В. Образотворче (візуальне) мистецтво / Л.В. Фесенко. - Харків: Ранок, 2004. - 382с.